

Статистичко истражување за трговијата

ДС_ТРГ.1_М_МК_2024_12

Референтни метаподатоци според ESMS 2.0 структура

1	Контакт
1.1	Организација/ институција за контакт
	Државен завод за статистика
1.2	Организациска единица за контакт
	Одделение за внатрешна трговија, туризам и услуги.
1.3	Лице за контакт
	Јана Гркова
1.4	Звање на лицето за контакт
	Соработник
1.5	Поштенска адреса
	ул. „Даме Груев“ бр. 4, 1000 Скопје, Република Северна Македонија
1.6	Електронска адреса
	jana.grkova@stat.gov.mk
1.7	Телефонски број
	++389 2 3295661
1.8	Факс
	++389 2 3111336
2	Ажурирање метаподатоци
2.1	Последна потврда на метаподатоците
	27.05.2025
2.2	Последна објава на метаподатоците
	27.05.2025
2.3	Последно ажурирање на метаподатоците
	27.05.2025
3	Статистичка презентација
3.1	Опис на податоците
	- Промет во трговијата на големо и трговијата на мало, поправка на моторни возила и мотоцикли, по НКД Рев. 2 - Вработени во трговијата на големо и трговијата на мало, поправка на моторни возила и мотоцикли, по НКД Рев. 2 - Одработени часови во трговијата на големо и трговијата на мало, поправка на моторни возила и мотоцикли, по НКД Рев. 2
3.2	Систем на класификации
	Национална класификација на дејности, НКД Рев.2
3.3	Опфат на сектор/и
	G/E - Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли (одделите: 45, 46 и 47 (групата 47.3))
3.4	Статистички концепти и дефиниции

Прометот претставува вкупна фактурирана вредност на извештајната единица во одреден период и ова кореспондира со пазарните продажби на стоки и на услуги кон други субјекти. Прометот ги вклучува сите даноци на стоки и на услуги, со исклучок на данокот на додадена вредност (ДДВ). Прометот ги вклучува и сите други давачки (за транспорт, пакување) и кога тие се прикажани одделно во фактурата. Намалувањето на цени, работи и попусти, како и вредноста на вратената стока, мора да се одбијат. Намалувањето на цените, попустите, како што се, на пример, на крајот од годината, не се земаат предвид. Во прометот не влегуваат други оперативни, финансиски и вонредни приходи, како и паричната помош од државната власт или од институции на Европската унија.

Терминот „вработени лица“ има пошироко значење бидејќи ги опфаќа сите лица кои се ангажираат во работата на деловниот субјект, независно дали за својата работа земаат плата или не. Тука влегуваат: сопственици, сосопственици и неплатени членови на семејството кои редовно работат во деловниот субјект; лица вработени на неопределено и определено време; лица кои работат вон просториите на матичниот деловен субјект (трговски претставници, добавувачи, екипи за поправка и одржување); лица отсутни на кратко време (поради болест, платен или специјален одмор); лица во штрајк; вработени кои работат скратено работно време, вработени кои вршат работа од дома; сезонски вработени и др. Се исклучуваат вработените кои се отсутни на неопределено време, лицата кои работат во деловниот субјект, но таму се испратени преку друг деловен субјект (лица кои вршат поправки и одржување во деловниот субјект за сметка на друг деловен субјект).

Вкупниот број на одработени часови претставува агрегиран број на часовите кои се фактички одработени од извештајната единица во референтниот период. Оваа варијабла ги исклучува часовите кои се платени, а не се одработени како што се годишни одмори, празници или боледувања. Исто така, се исклучуваат и паузите за ручек и времето поминато на пат од дома до работа и обратно. Како податок треба да се прикажат часовите фактички одработени во текот на работното време, дополнително одработените часови, часовите поминати на работното место во подготовка на задачите и кратките периоди на одмор на работното место.

3.5 Статистичка единица

Статистички единици се активните деловни субјекти, што во Статистичкиот деловен регистар припаѓаат на секторот G/E, според НКД Рев.2.

3.6 Статистичка популација

Статистичка популација се деловните субјекти во Статистичкиот деловен регистар кои припаѓаат на секторот E-Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли (НКД Рев.2).

3.7 Референтна област

НТЕС 1 и 2 (Република Северна Македонија)

3.8 Временска покриеност

Од јануари 2011 година.

3.9 Базен период

2021=100.

4 Единица на мерење

мил. денари; индекси; стапки (%); број

5 Референтен период

Месец.

6 Институционален мандат

6.1 Законски акти и други договори

Национални:

Закон за Државна статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97, 21/07, 51/11, 104/13, 42/14, 192/15, 27/16, 83/18 и 220/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.31/20) и Програма за статистички истражувања 2023-2027 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 29/23 и 57/25).

Меѓународни (Регулативи, Стандарди):

Регулатива (ЕЗ) бр. 1165/98 на Советот

Регулатива (ЕЗ) бр. 1503/2006 на Комисијата за спроведување и изменување и дополнување на Регулативата (ЕЗ) бр 1165/98	
Регулатива (ЕУ) 2019/2152 на Европскиот Парламент и на Советот за Европска Деловна Статистика	
Методологија за краткорочни деловни статистики, Евростат, 2006	
Меѓународни препораки за статистика на дистрибутивната трговија, UNESA, 2008	
6.2	Споделување на податоци
Индекси се испраќаат (преку eDAMIS) до Евростат.	
7	Доверливост
7.1	Доверливост - политика
Податоците се индивидуални податоци, заштитени со Закон за Државна статистика .	
Податоците што се прибираат од извештајните единици преку статистичките истражувања или индиректно, од административни или од други извори, се доверливи податоци и се користат исклучиво за статистички цели. Резултатот на статистичката обработка може, исто така, да генерира информации кои се сметаат за доверливи, на пример: анонимизирани индивидуални податоци, табели со многу ниско ниво на агрегација, како и сè уште необјавени податоци.	
Политика за статистичка доверливост ги содржи основните начела што се применуваат во Државниот завод за статистика.	
7.2	Доверливост - третирање на податоците
Во согласност со член 38 од Закон за Државна статистика и Политика за статистичка доверливост , индивидуалните податоци не се објавуваат.	
8	Политика за објавување
8.1	Календар на објавување
Објавувањето на податоците е во согласност со Календарот на објавување кој се објавува на веб-страницата на Државниот завод за статистика. Календарот на објавување се подготвува еднаш годишно, пред почетокот на календарската година.	
8.2	Пристап до Календарот на објавување
Календар на објавување https://www.stat.mk/mk/%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80-%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%98%D0%B0%D0%B2%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0/#	
8.3	Кориснички пристап
Во согласност со Политиката за дисеминација , сите корисници имаат еднаков пристап до статистичките податоци во исто време. Податоците се објавуваат на веб-страницата истовремено за сите корисници, кои се информираат од Календар на објавувања и ниеден корисник нема привилегиран третман.	
9	Фреквенција на дисеминација
Месечна.	
10	Достапност и јасност
10.1	Соопштенија
Соопштение: Индекси на прометот во секторот Трговија.	
Сите соопштенија	
10.2	Публикации

Публикации:

- [Статистички годишник, 2024](#)
- [Северна Македонија во бројки, 2024](#)
- [Статистички годишник, 2024](#)

10.3 Онлајн база на податоци

МАКСтат базата на податоци - Внатрешна трговија

[PxWeb - Select table](#)

10.4 Пристап до микроподатоци

Во согласност со [Закон за Државна статистика](#) (член 41, член 42 и член 43) и со [Пристап до анонимизирани микроподатоци за научно-истражувачки цели](#) податоците што се прибрани за потребите на официјалната статистика може да се користат за научно-истражувачки цели ако не е загрозувана нивната директна или индиректна идентификација, т.е. откривањето на индивидуалноста на податокот.

Пристапот до микроподатоци евозможен само во просторија на ДЗС, а врз основа на претходно доставено и одобрено барање и потпишан договор.

10.5 Друго

Податоците се испраќаат до Евростат и се објавуваат на веб-страницата на оваа институција.

10.6 Документација за методологијата

- Методолошко објаснување, национално

<https://www.stat.gov.mk/MetodoloskiObjasSoop.aspx?id=104&rbrObl=26>

- Методологија за краткорочни деловни статистики, на Евростат

<https://circabc.europa.eu/sd/a/fd45995c-7bfd-4db0-986e-14ac23072343/Methodological%20manual%202006%20KS-BG-06-001-EN.pdf>

10.7 Документација за квалитетот

- Извештај за квалитет за 2024, од ДЗС, во Евростат

11 Управување со квалитет**11.1 Обезбедување на квалитетот**

Квалитетот на процесите и продуктите, во Државниот завод за статистика се обезбедува со почитување на [Кодекс за работа на европската статистика](#) и Рамката за оценка на квалитетот во рамките на Европскиот статистички систем ([ESS-QAF-V2.0-final.pdf](#)).

Критериумите за квалитет се утврдени и во Законот за државна статистика во член 46 и член 4в ([Закон за Државна статистика](#)).

11.2 Оценка на квалитетот

Државниот завод за статистика ги реализира статистичките активности во согласност со Статистичкиот бизнис процес модел, кој се базира на меѓународниот модел - Генерички статистички бизнис процес модел (Generic Statistical Business Process Model- GSBPM) . Примената на овој модел, како и примената на меѓународните стандарди во статистичката продукција обезбедуваат високо ниво на точност и споредливост на податоците.

12 Релевантност**12.1 Потребите на корисниците**

Податоците се користат од страна на повеќе корисници како што се владините институции, банки, приватни компании, универзитети, Евростат. Податоците служат за следење на трендовите во економијата, анализа на пазарот, донесување на одлуки,

пресметка на БДП и сл.

12.2 Задоволство на корисниците

Почнувајќи од 2009 година, Државниот завод за статистика на секои три години спроведува Анкета за задоволство на корисниците.

12.3 Комплетност

Сите нивоа на агрегација, според регулативите за краткорочни статистики, се пресметуваат и објавуваат на национално ниво и се пренесуваат до Евростат.

Комплетност на податоците на национално ниво = 100%.

Комплетност на податоците за Евростат = 100%.

13 Точност и веродостојност**13.1 Свкупна точност**

Точноста на податоците се обезбедува преку преземање на мерки за намалување на примерочните и непримерочните грешки, како и со дополнителна споредба и анализа на податоците пред тие да бидат објавени.

13.2 Примерочни грешки

Коефициент на варијација за поедини варијабли е:

Вкупен промет	3.4
Вкупен број на вработени	3.1
Вкупен број на одработени часови	3.1

Коефициент на варијација за вкупен промет, по месеци е:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
14.4	10.7	10.7	10.9	10.9	10.6	11.4	11.4	10.6	10.3	10.2	10.4

За пресметка на коефициентот на варијација се користи SAS софтвер, PROC SURVEYMEANS procedure.

13.3 Непримерочни грешки

Грешки при опфат: (overcoverage): Во ова статистичко истражување надопфатените единици се пресметуваат во однос на вкупниот примерок.

Грешки при мерење: Статистичкото истражување за промет во трговијата се спроведува месечно, на база на примерок. Прашалникот е креиран во стручното одделение, врз основа на варијаблите што се бараат со регулативите и методологиите за краткорочни деловни статистики. Информирањето на извештајните единици се врши со допис што се доставува еднократно при доставувањето на обрасците. Прибирањето на обрасците се врши во определени рокови од страна на регионалните одделенија за статистика, а контролата на податоците се врши во Централниот завод. Доколку некоја извештајна единица не достави образец, со неа се контактира и писмено и телефонски заради ургенции.

Грешки при обработка: грешките се минимални и при контролата на прашањата што се изведува рачно, се прават сите потребни корекции. Контрола на податоците се прави и во текот на внесот на податоците (on-line контрола), како и после фазата на внес.

Грешки при неодговор: Неодговор на белег во ова истражување нема, а неодговорот на единица се корегира со соодветни математички постапки со кои се проценуваат податоците што не се добиени (adjustment unit non-response). Автоматска импутација не се применува. Стапката на одговор на извештајна единица (% на добиени извештаи од подобните извештајни единици) изнесува 71,6%.

14 Навременост и точност**14.1 Навременост**

Индексите на промет во трговијата на мало се објавуваат најдоцна 30 дена по завршувањето на референтниот период како претходни податоци (T+30). По истекот на референтната година, дефинитивните податоци се објавуваат во рок од 75 дена.

14.2 Точност

Сите податоци се објавени според роковите во Календарот на објавување и навремено проследени/испратени до Евростат.

Временска разлика на објавување/проследување на податоците за референтна 2024 година												
Референтен месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Дата на објавување од Календар на објавување	29.02	29.03	30.04	31.05	28.06	31.07	31.08	30.09	31.10	29.11	30.12	31.01
Рок на објавување на соопштението	29.02	29.03	30.04	31.05	28.06	31.07	31.08	30.09	31.10	29.11	30.12	31.01
Разлика во денови	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

15 Кохерентност и споредливост

15.1 Географска споредливост

Индексите на промет во трговијата на мало се произведуваат на национално ниво и се усогласени со регулативите за краткорочни статистики. Ова обезбедува споредливост на националните податоци со европските податоци. Податоците се споредливи на НТЕС 1 и 2 (Република Северна Македонија).

15.2 Временска споредливост

Од јануари 2011 година и нема прекин на временската серија. Должината на споредливата временска серија е 156 референтни периоди.

15.3 Меѓудоменска кохерентност

Не е испитана меѓудоменската кохерентност.

15.4 Внатрешна кохерентност

Внатрешна кохерентност на податоците е обезбедена, податоците се контролираат и анализираат во процесот на производство.

16 Трошок и оптовареност

Просечното време за пополнување на прашалникот се движи помеѓу 13 и 20 минути.

17 Ревизија на податоците

17.1 Политика за ревизија на податоците

Во согласност со Ревизија на податоци во ДЗС.

17.2 Практика за ревизија на податоците

Податоците за индексот на промет во трговијата на мало се објавуваат како претходни месечни податоци, и како конечни (ревидирани) податоци. Конечните, ревидирани податоци се објавуваат еднаш годишно. Исто така, ревизија на податоците е направена во 2017 година, при промена на базната година.

18 Статистичка обработка

18.1 Извори на податоци

Извор на податоци: деловни субјекти. **Рамка за избор на примерок:** се бира од Статистичкиот деловен регистар, од фирмите кои имаат дејност Трговија (според НКД Рев.2, сектор Е-Трговија, оддели 45,46 и 47). **Критериуми за стратификација:** Примерокот е стратификуван, а стратумите се бираат врз основа на дејноста и големината на прометот. Сите големи и средни претпријатија се влезени во примерокот, додека останатите се бираат по случаен избор. **Големина на примерокот:** Големината на примерокот за 2024 беше 1211 деловен субјект. **Фреквенција на ажурирање на примерок:** примерокот се ажурира еднаш годишно, со тоа што големите и средните фирми се задржуваат, а се менуваат оние што не се активни (престанале да постојат, не остваруваат промет) или ја промениле дејноста.

18.2 Фреквенција на прибирање податоци

Месечна.

18.3	Прибирање на податоците
Прибирањето на податоците се врши преку Е-стат. Прашалниците ги пополнуваат одговорните лица во деловните субјекти или книговодствените бироа. Исто така рибирањето се врши и преку електронска пошта (пополнетите обрасци се доставуваат и преку е-пошта).	
18.4	Проверка на податоците
Проверка на податоците се врши во согласност со дефинираните критериуми за контрола. Проверка на податоците се врши пред и по внесувањето. За отстапувањата се контактираат извештајните единици. Проверка се врши и на готовите резултати пред нивното објавување.	
18.5	Компилирање податоци
После прибирање на обрасците се врши контролата во Централниот завод. Контролата се изведува од аспект на навременост, опфатност (дали сите извештајни единици доставиле образец), целосност (дали сите прашања се одговорени) и точност (дали податокот одговара на претходните месеци, како и на податоците од базната година). Контролата на прашањата се врши рачно при што се прават сите потребни корекции. Условите и правилата за внес на податоците се подготвуваат во стручното одделение, при што при внесот се поставени правила за on-line контрола и доколку се направат одредени грешки при внесот, самата програма сигнализира за направената грешка и бара таа да се исправи. После внесот, повторно се врши контрола, при што се споредуваат вредностите со претходниот месец и се проверува логичноста и точноста на бројот на одработени часови во месецот. За пресметка на пондерите се користи податокот за број на вработени во деловниот субјект. На секој деловен субјект во процесот на пондерирање му се дава соодветен пондер, кој што зависи од НКД на деловниот субјект и од големината на прометот во рамката на тој деловен субјект. За пресметка на дефлатор се користи Индексот на цени на мало (Consumer Price Index), што се произведува во одделението за цени.	
18.6	Прилагодување
Се врши израмнување на податоците.	
19	Коментар
A.1	Анекси